

Drobiž.

(Zbral prof. dr. Valter Bohinec.)

Pod blejskim gradom so ujeli štiri medvede.

Ta je pa bosa, boste rekli, okrog Bleda vendar ni medvedov! Če bi tujci kaj takega slišali, si gotovo ne bi več upali na sprehod v blejsko okolico. Počasi, otroci! Danes medvedov tam ni več, v prejšnjih časih so pa bili in so kmetom večkrat napravili veliko škodo na polju in med živino. Leto 1515., ki je tudi zaradi kmetškega upora znamenito v naši zgodovini, je bilo za Bled posebno hudo, ker ni bilo v pomladnem času skoraj noči, da niso medvedje odnesli kako ovco ali pomandrani žitno polje. Gospodarji blejskega gradu so bili takrat briksenski škofje. Njihov upravitelj Jurij Puhajnski (Jörgen von Puchain) za svoje podložnike ni imel srca in se tudi ni ganil, ko so mu kmetje tožili o škodi, ki so jo delali medvedje. Zato so si pomagali kmetje kar sami in posrečilo se jim je, da so nedaleč od gradu ujeli štiri medvede, in sicer dva stara in dva mlada. Prodali so jih v Radovljico. — Na Gorenjskem so ubili kmetje zadnjega medveda menda okrog l. 1860. pri Ratečah. Na Krasu so bili pa še pred petdesetimi leti kosmatinci prav pogosti. Saj se je večkrat dogajalo, kakor pripoveduje pisatelj Hinko Dolenc v svojih spisih o kraških gozdovih, da je medved preplašil otroke, ko so šli nabirat jagode. Danes je medvedov v notranjskih in dolenskih gozdovih le še malo, morda še največ v kočevski okolici. Vendar se zgodi tam še prav vsako leto, da ustrelijo kakega medveda.

Najvišja gora v slovanskem svetu ni morda naš Triglav (2863 m), ki je sicer najvišja gora Jugoslavije, in tudi ne Musala, ki je najvišji vrh Bolgarije in obenem Balkanskega polotoka sploh. Mnogo višje vrhunce pozna širna Rusija, ki sega na jugu globoko noter v Srednjeazijsko višavje; saj je Pamir »strega sveta«, v ruski posesti. Dolej so mislili, da je Pik Kaufmann, ki so ga sedanji ruski mogotci prekrstili v Pik Ljening, najvišji vrh ruske zemlje (7100 metrov). Zdaj je pa dognala alajsko-pamirska ekspedicija, ki so jo podvzeli leta 1928. ruski in nemški učenjaki, da je še višja gora Garmo, ki dviga svoje teme v višino 7500 m in je torej skoro za višino Mont Blanka, namreč za 4637 m višji od Triglava. Razume se, da je pokrita z več-

nim snegom in ledom. V dolini pod njo je ekspedicija odkrila tudi doslej neznan ledenik, Fedženkov ledenik, ki je dolg 77 km, torej prav toliko, kolikor meri železniška proga od Ljubljane do Kočevja. Je to največji ledenik na svetu, če izvzamemo tiste, ki pokrivajo pokrajine ob severnem oziroma južnem tečaju.

Ptič, ki vedno žvižga. V Egiptu živi ptič deževnik (*Charadrius spinosus*), ki ima na vsaki strani peruti pod perjem po en trn, in ki neprestano žvižga noč in dan. Arabska pripovedka ve o njem tole: Nekoč so imeli ptiči slavnost na čast Alahu, ki jih je povabil k sebi. Vsi so prišli, le deževnika ni bilo blizu. Šele čez nekaj dni se je prikazal in povedal v svoje opravičilo, da je med tem časom spal. Alah se je razsrdil in ga kaznoval s tem, da mu je dal pod peroti na vsako stran po en trn. Kadar hoče deževnik zaspati, ga zbodeta oba trna, in tako zdaj leta brez prestanka in miru vedno okrog ter žalostno žvižga noč in dan.

Dežela brez kamenja. Vrednost stvari zavisí od njene redkosti. To nam dokazuje tudi sledeče dejstvo: Po širnih nižinah najjužnejšega dela Amerike ni na stotine kilometrov daleč nobenega kamenja, in je kamen tam taka redkost kot pri nas demant. Divjaki teh dežel sploh ne vedo, kaj je kamen. Ako jih zanese usoda v take kraje, da vidijo kaj kamenja, se temu zelo čudijo in si ga nalože kot najdragocenejše blago, da ga odnese domov.

Od kod ima Kanada svoje ime? Kakor znano, je odkril Ameriko Krištof Kolumb v oktobru l. 1492. in sicer s tem, da je pristal ob obali otoka Guanahani (najbrž današnji Watlingov otok). Celino Amerike je dosegel veliki Genovežan šele l. 1498. in sicer ob južnoameriškem obrežju. Še leto prej pa je stopil na tla ameriške celine daleč gori na njenem severu potovalec John Cabot, kakor ga običajno imenujemo, dasi je bil po rodu Benečan in se je pravilno imenoval Giovanni Gabotto. Bil je zelo razočaran, ko je videl, da je tamošnje ozemlje silno pusto, mrzlo in neprijazno in da v njem ne bo našel zlata, kakor je pričakoval. Domačini Indijanci so ponovno slišali, kako so Cabotovi španski tovariši — Španci so bili takrat najboljši mornarji sveta — v jezi vzklikali: »Aca nada, aca nada!« Po naše bi to pomenilo: »Tu ni dobiti ničesar!« V svoje veselje so potem videli, kako so vznevoljeni potovalci brž zapustili obalo in odjadrali. Indijanci so takrat videli prvič bele in bradate ljudi, zato so si ta

dogodek zapomnili prav dobro. Ko so l. 1542 pristali ob isti obali francoski izseljenci pod vodstvom Jakoba Cartiera, so se starejši spomnili španskih besedi. Zagnali so se proti začudenim Francozom ter kričali iz vsega grla: »Aca nada, aca nada!« Vendar to ni nič koristilo. Francozi so deželo osvojili in šeasoma tudi poselili, imenovali so jo pa po nápak razumljenem indijanskem pozdravu. Mislili so namreč, da je to pravilno ime Severne Amerike. Pozneje se je izkazalo, da so bili Cabotovi mornarji s svojimi »Aca nada!« v teži zmoti. Sicer je Kanada res mrzla dežela, vendar pa je v južnem delu prav rodovitna in na zahodu bogata rud, medtem ko oživljajo razsežne gozdove srednjih predelov in obrežje Ledenege morja številni kožuharji. Ni čudno, da so segli po tem ozemlju — Angleži. Za časa kralja Jurija II. je nastala zaradi razmejitve med angleško in francosko posestjo v Severni Ameriki vojna in general Wolfe je premagal Francoze v bitki pri Quebecu (l. 1759.). Posledica te zmage je bila pridobitev Kanade, ki šteje zdaj med najzavnejše predele angleškega imperija.

Še nekaj iz Kanade: mesto Vancouver. Med mesti Britanske Severne Amerike, ki jo imenujemo tudi Kanado, se odlikuje zlasti Vancouver. Vzhodno obalo Tihega oceana spremlja od severnozahodnega ogla Združenih držav visoko gor do Alaske cela vrsta otokov, ki tvorijo s kanadsko celino pravi paradiz. Tu vlada večna pomlad, rastlinstvo je bujno kot malokje na svetu, morje je vedno temno modro. *Dozdeva se ti, da sta podnebje in narava tu zlili v mično enoto veličastvo Alp, divjo resnost norveških fjordov, zelenilo in svežost angleške zemlje, mehke poteze grškega sveta, sočne barve švicarske pokrajine in nedopovedljivo ozračje sredozemskega morja.* Mesto Vancouver samo je pravo čudo: pred petdesetimi leti je stala tu revna, iz lesenih koč zgrajena vasica z morda sto prebivalci. Odkar je pa železniška družba Canadian Pacific, ki oskrbuje prekocelinski promet med Atlantskim in Tihim oceanom, določila ta kraj za končno postajo svoje proge, se je mesto razvilo v nezaslišanem podvigu. Danes šteje Vancouver 150.000 ljudi in ima široke ceste z živahnim prometom in bogatimi izložbami. Leži na najkrajši zvezi med Liverpoolom in Vzhodno Azijo ter je za Kanado to, kar je San Francisco za Združene države: okno v Tihí ocean. Posebno ponosni so meščani na svetovno znani Stanleyev park blizu mesta. To je razsežen, tisočleten vrt, ki ga obdaja na eni strani morje, na drugi pa gozd ogromnih cedr in smrek, visokih do 150 m. Pomisli, da je Ljubljanski grad visok le 64 m! V tem gozdu se čutiš prav

pritikavega in stopaš po njem kakor po razsežni, krasni katedrali!

Tebetanci ne marajo tobaka. Tibetanci so prebivalci najvišje gorske planote na zemlji, Tibeta. Ta dežela leži v Aziji 4500 do 5000 m nad morjem in je okrog in okrog obdana od še višjih pogorij. Tibetanci so mongolskega plemena in torej sorodni Kitajcem. Kakor ti, so se tudi Tibetanci skozi stoletja branili Evropevcem in le z zvijačo se je doslej posrečilo posameznikom priti v to zanimivo deželo. Ali pa s sirovo silo. Angleži so si n. pr. l. 1905. utrlí pot do Lase, glavnega mesta Tibeta, s pomočjo strojnih pušk. Kako zelo se skušajo ti gorski prebivalci otresti evropskih vplivov, kaže tudi sledeči dogodek. Pred nekaj leti je neka velika angleška trvdka, ki se bavi s prodajo tobaka, zaprosila tibetsko vlado, naj bi ji dovolila uvoz cigaret v Tibet. Naletela je slabo! V odgovoru, ki ga je dobila iz Lase, je stalo med drugim sledeče: »Dežela Tibet je verno in sveto kraljestvo, kjer bivajo številni bogovi in lame (tibetski menihi). Če bi pri nas pričeli s kajo cigaret, bi bogovi izginili kakor oblaki, v deželi pa bi zavladala nesreča. Smrad, ki bi se širil na vse strani, bi nadlegoval ljudi in živino, prinašal bi bolezen, smrt in pogubo, in to bi bilo za naše ljudstvo istovetno z zgubo sreče in blagostanja. Pred vsem tem se moramo varovati in storiti moramo vse za blaginjo celokupnosti. Tibetska vlada ne more nikomur v Tibetu dovoljevati kajenja cigaret. O tem sklepu smo istočasno obvestili indijsko vlado. Sicer bi si Tibet mogel zagotoviti lepe dohodke iz uvozne carine oziroma iz davkov, ki bi jih vlada naložila kadilcem, neprimerno večje pa bi bilo trpljenje, bi bile bolezní in nesreče, ki bi jih prinesel v Tibet tobak.« Pismo je podpisalo »celokupno ministrstvo tibetske vlade, »datirano pa je je »22. dnevom prvega meseca v letu gozdnega vola«.

Neznana žival. Znanstveniki britskega muzeja so našli pri razkopavanjih v Afriki okostnjak do sedaj nepoznane predpotopne živali. V splošnem je podobna orjaški, do 25 metrov dolgi žirafi. Vrat te pošasti meri skoro 8 m, zadnje noge so 4 m visoke in pleča so se nahajala v višini 7 m od tal.

V Ljubljani so bile od 5. do 8. septembra velike reči: odkrili so spomenik pokojnemu kralju Petru Osvoboditelju. V Tivoliju so peli opero »Gorenjski slavček«, pred nunsko cerkvijo so igrali igro »Slehnerek« in 2400 pevcev in pevki je pelo 17 pesmi, ki jih je poslušalo 15.000 ljudi. Prišla je poslušat slovensko petje tudi Nj. Velič, kraljica Marija. Če je kdo izmed vas kaj poslušal in gledal naj mi do prihodnjíc napiše, kako je bilo.